

Проблематика тероризму в журналістській освіті: від постановки проблеми до інтеграції у навчальний процес

I. V. Myslovskiy

Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна
Corresponding author. E-mail: ihormyslovskiy@gmail.com

Paper received 10.05.20; Accepted for publication 28.05.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-HS2020-231VIII39-11>

Анотація. У статті досліджуються необхідність та доцільність вивчення проблематики тероризму студентами спеціальності “журналістика”. Попри інтерес до тероризму та його широку медійну присутність, журналісти досі часто непрофесійно висвітлюють тематику, мають стереотипне бачення явища та самі ж стають жертвами медіафреймування. Автор аналізує журналістськознавчі навчальні програми та пропонує варіант інтеграції проблематики тероризму до журналістської освіти, зокрема формує принципи та мету дисципліни, дає рекомендації щодо її впровадження й акцентує на кількісно-якісних показниках курсу відповідно до журналістських спеціалізацій та інтересів студентів.

Ключові слова: *медіа, тероризм, освіта, журналістика, медіаграмотність.*

Вступ. Технічна революція, яка уможливила миттєвий доступ до будь-якої інформації та дозволила розробити нові технології у сфері комунікацій, стала рушієм швидкої та безповоротної трансформації журналістики. Проте далеко не всі зміни можна однозначно назвати позитивними: наприклад, комерціалізація медіа призвела до скорочення штату працівників, переваги швидкості над якістю матеріалів та зокрема втрати спеціалізованих журналістів. Йдеться про так званий універсальний журналізм, коли від медіапрацівника вимагають не лише різних технологічних навичок (виготовлення матеріалів для різних видів ЗМК), а й всебічної тематичної обізнаності, тобто висвітлювати все і по-всякому.

Такий підхід став викликом і для системи журналістської освіти: втиснути усі потенційні теми й технології в одну програму навіть теоретично видається неможливим, а надання пріоритету тій чи іншій проблематиці (її включення до навчальних планів) резонно підіймає питання об'єктивності та практичності критеріїв і принципів відбору. Тут варто звертати увагу на динаміку проблематики, соціальну значущість та потенційні загрози для суспільства в разі її непрофесійного медійного висвітлення.

Нині тематика тероризму широко висвітлюється у ЗМІ та вже як два десятиліття (після трагедії 9/11) стабільно входить до медійного порядку денного. Проте досі вивчення цієї проблематики лишається часто проігнорованим в університетах, що, як наслідок, призводить до непрофесійного висвітлення феномену та всіма його можливими деструктивними впливами на суспільство (від залякування аудиторії до опосередкованої пропаганди терористичних доктрин). Отже, соціальна значущість тематики та її медіапотенціал роблять вивчення цього питання актуальним.

Тому **мета** дослідження – проаналізувати необхідність і окреслити варіанти інтеграції проблематики тероризму до журналістської освіти в Україні. Відповідно **завданнями** будуть: (1) встановити необхідність та доцільність вивчення проблематики тероризму під час навчання за журналістськими програмами; (2) проаналізувати наявність та межі вивчення проблематики в розкладах спеціальності “журналістика”; (3) запропонувати варіанти інтеграції проблематики

тероризму в журналістську освіту в Україні. Перше завдання досягається **методами** експертного інтерв'ю та аналізу теоретичних напрацювань; друге – завдяки моніторингу й аналізу навчальних дисциплін, а також експертного опитування; виконання третього завдання забезпечується методом полісуб'єктного інтерв'ювання, а інтерпретація емпіричних даних відбувається шляхом застосування базових логічних методів, як аналіз, синтез та узагальнення.

Попередні тематичні напрацювання. Необхідність вивчення проблематики тероризму, перш за все, обумовлена сучасним станом української журналістики. Проведене нами соціологічне опитування (респонденти – 99 медіапрацівників) засвідчило наявність хибного сприйняття феномену тероризму через призму мігрантів, мусульман та антизахідної риторики [1]. У своїх новинах журналісти часто навішують подіям ярлик тероризму, використовують семантичні та асоціативні образи феномену, аби надати інформаційним повідомленням сенсаційності та забезпечити комерційний успіх продукту. Ці та інші дії медійників можуть мати сильний деструктивний вплив на суспільство – залякувати, радикалізувати, стереотипізувати, дезінформувати тощо [2].

Анкетування студентів, що навчаються за журналістською програмою, також вказало на хибні причинно-наслідкові зв'язки тероризму, наприклад, з релігією (майже половина студентів визнала релігію як головну причину терористичної діяльності) [3]. Крім того, аналізуючи перші асоціації студентів, які виникають зі словом “тероризм” (найчастіше згадувані слова: зброя, кров, смерть, страх, вбивство, жертви, іслам), ми дійшли висновку, що феномен ними сприймається емоційно, а не критично, а тому збільшується ймовірність передачі такого образу в ЗМІ під час їхньої професійної діяльності, якщо цей образ не буде розвінчаний під час навчання.

При цьому, аби сформулювати чи запустити критичне мислення щодо певного об'єкта дійсності, не потрібне довготривале глибоке (але не поверхневе) вивчення предмета. Старший викладач Державного університету штату Нью-Йорк Дж. Мічман запевняє, що для подолання дезінформації і стереотипів, а також закладання міцного підґрунтя для подальшого критичного мислення достатньо невеликої кількості занять [8]. Він

радить застосовувати помірний та обережний підхід у педагогічній практиці: формуючи критичне мислення щодо ісламу, Дж. Мічман давав завдання студентам самостійно читати й аналізувати Коран замість того, аби самому переконувати їх у хибності певних думок.

Дієвість такого підходу, на наш погляд, можна пояснити особливостями індивідуального пізнання людини: самостійна побудова епістемологічної системи з її взаємозв'язками щодо певного явища буде ефективнішою, ніж ймовірність потрапити у стан когнітивного дисонансу, коли постулати викладача не збігаються з переконаннями і поглядами студента через брак знань і досвіду (інформаційної компетенції). За таких умов комунікація викладача-студента може стати насильною та винятково суб'єктно-об'єктною, що негативно вплине на засвоєння матеріалу. А от розуміння студентом своєї суб'єктності у навчальному процесі навпаки може мати позитивний вплив на динаміку пізнання об'єкта.

Обговорення і результати. Реалії української (і не лише) журналістської освіти такі, що проблематика тероризму не розглядається або ж вивчається побіжно і занадто поверхнево, тому на медіаринку немає спеціалізованих медійників-терорологів. Міжнародний редактор новин О. Мишкіна, яка працювала на трьох українських загальнонаціональних телеканалах ("NewsOne", "Прямий" та "1+1"), розповіла, що саме їй доручали тему тероризму, якщо напади ставалися за кордоном. Джерелами інформації зазвичай ставали інші зарубіжні видання та світові агентства, а про терористичні угруповання та їхню діяльність вона дізнавалася самостійно та за потреби вже у польових (робочих) умовах. Важливо зазначити, що під час навчання в університеті О. Мишкіна не мала дисциплін про тероризм або ж наближених до проблематики предметів, а певні резонансні теракти під час навчального процесу розглядала в контексті журналістського виробництва, а не заглиблювалася в суть самого явища. Схожі відповіді надходили і від інших опитаних нами міжнародних редакторів, які навчалися за журналістськими програмами.

Останній детальний аналіз журналістської освіти в Україні, опублікований у листопаді 2019 р. та проведений громадською організацією "Детектор медіа", засвідчив появу інноваційних курсів, до яких фахівці зокрема зарахували навчальні дисципліни "Інформаційний тероризм" і "Сенсація та тероризм у ЗМІ" [4]. Проте жодний із цих курсів не входив до переліку обов'язкових предметів, а викладали їх всього у двох закладах вищої освіти (зазначимо, що в Україні журналістів готують у понад 30 університетах).

Проаналізувавши розклади занять студентів журналістських програм десятих найрейтинговіших університетів України (за другий семестр 2019-2020 навчального року), ми не знайшли жодної дисципліни, яка б безпосередньо за об'єкт свого вивчення брала феномен тероризму. Проте ми не виключаємо, що цю проблематику могли побіжно розглядати в межах таких курсів, як Конфліктологія, Інформаційна та Медіабезпека, Кризові комунікації, Кримінальна, Екстремальна чи Правова журналістики, Проблематику у ЗМІ тощо.

Однак, на наш погляд, цих знань недостатньо для

професійного висвітлення проблематики. Перш за все, це обумовлюється тим фактором, що вивчення тероризму винятково в його міждисциплінарному прояві (медійному дискурсі) цілісно не розкриває природу феномену (його політичну вмотивованість, історичні, культурні, соціально-економічні та ідеологічні особливості). Журналістів у такому разі навчають суто технологічній майстерності, як висвітлювати певний тип інформації, а не розумітися на ньому. Професор журналістики Ф. Сейб, коментуючи роботу медіа у висвітленні війни з тероризмом в Іраку, у 2004 р. заявив, що журналісти знають, як висвітлювати кризу, але вони геть нічого не знають про самі події [3]. Водночас, на думку фахівців з ЮНЕСКО, які підготували журналістський довідник з рекомендаціями для професійного висвітлення проблематики тероризму, саме знання є "гарантією уникнення ярликів, помилок та екстраполяцій" [2, 31]. Тому, беручи до уваги ще й потенційні ризики від неправильної подачі інформації про тероризм, ми наполягаємо, що майбутні журналісти мають більш цілеспрямовано вивчати цей феномен в університеті.

Проте варто зауважити, що схожа практика вивчення проблематики тероризму склалася і з освітніми журналістськими програмами за кордоном. Іспанський професор Х. Хордан, з яким нам вдалося поспілкуватися під час стажування у Гранадському університеті, розповів, що тероризм найбільш детально розглядається в межах наук про безпеку (security studies), а частково (є певні модулі в межах предмету) – під час вивчення геополітичної картини світу (political science). За його словами, обов'язкові тематичні спеціалізації або ж вивчення досить вузької проблематики – не поширена практика для освітніх журналістських програм, оскільки студенти формують свою спеціалізацію самостійно завдяки вибірковим курсам, кількість яких та розмаїття досить великі в межах університету.

Професорка Амстердамського університету Л. Саломе, відповівши на нашу анкету, визнала, що профільних дисциплін про тероризм у Коледжі з комунікацій, де вона працює, немає. Але якщо студент цікавиться цією тематикою, то є можливість стати слухачем лекцій інших факультетів чи інститутів в межах університету. Водночас відразу хочемо звернути увагу, що кількісна репрезентація студентів-журналістів, ймовірно, буде невеликою, оскільки предмет не обов'язковий. Тобто такий підхід в освітній системі справді може сформувати коло спеціалізованих журналістів-терорологів (студентів, які оберуть відповідні курси, пов'язані з тероризмом), однак обізнаність журналістів щодо феномену не стане масовим явищем.

Провівши моніторинг навчальних дисциплін Коледжу з комунікацій Амстердамського університету (для бакалаврів і магістрів), ми не знайшли жодного курсу, який би бодай опосередковано міг розглядати феномен тероризму. Присутні досить вузькоспеціалізовані дисципліни про корпоративну відповідальність, охорону здоров'я, урядові та неурядові організації, технології, навіть роль емоцій у політичній комунікації вивчається як окремий предмет, проте безпосередніх дисциплін про тероризм немає, хоча ця

тематика стало входити до медійного порядку денного.

Про необхідність інтеграції проблематики тероризму до журналістської освіти свідчить не лише аналіз медіасфери, а й говорять самі журналісти. Досліджуючи детермінанти стереотипізації феномену тероризму в журналістському середовищі, ми з'ясували, що українські міжнародні редактори вважають недостатню освіченість одним з двох головних факторів, що обумовлюють викривлене бачення та сприйняття явища тероризму медійниками (інша детермінанта – недостовірні першоджерела інформації про тероризм) [9]. Кожний другий журналіст (51,6% респондентів) вважає, що стереотипи про тероризм формуються через недостатню обізнаність з цієї тематики (значна частина опитаних у своїх анкетах також наголошувала на відсутності проблематики в навчальних університетських програмах).

Зважаючи на викладені вище факти, актуальність та доцільність вивчення проблематики тероризму майбутніми журналістами видаються обґрунтованими, однак лишаються відкритими питання практичної реалізації: як саме інтегрувати проблематику, в якій кількості та за рахунок чого. Для дослідження цього питання ми обрали **метод полісуб'єктного інтерв'ювання**, який розроблювали зокрема як спосіб вивчення проблем журналістської освіти [1]. Цей інтегральний метод дозволяє вивчити об'єкт шляхом інклюзії думок усіх сторін, що мають безпосереднє чи опосередковане відношення до навчального процесу і досліджуваного питання, а тому враховуються інтереси всіх суб'єктів. Метод належить до якісних, а тому кількісна репрезентативність становить меншу важливість, ніж відбір суб'єктів, їхні відповіді та інтерпретація отриманої інформації.

Для нашого полісуб'єктного інтерв'ювання ми обрали шість видів суб'єктів: студенти, які навчаються на четвертому курсі бакалаврату спеціальності “журналістика”; викладачі з журналістикознавчих кафедр; представники вищого керівництва інститутів та факультетів журналістики; медіапрацівники; медіаексперти; фахівці з терорології. Інтерв'ю проводилися з трьома представниками кожної суб'єктної сторони, а тому загальна кількість респондентів становить 18 осіб. Специфіка обраного методу передбачає усунення впливу авторитетності та іміджу опитуваних, а тому відбувається на засадах анонімності. Список респондентів формувався з огляду на репутаційні відгуки і рекомендації, а також рейтингові показники університетів. Загалом інтерв'ю одичне, формалізоване (має чітку структуру для кожного суб'єкта), фокусоване (збираються відомості щодо конкретної ситуації), коротке (тривало близько 10 хвилин).

Інтерв'ю для кожного респондента розпочиналося трьома однаковими альтернативними питаннями, тобто серед відповідей були лише ствердні “так” і “ні”. 16 з 18 опитаних (88,9%) погодилися із твердженням, що у журналістському середовищі побутують стереотипи про тероризм (негативна відповідь отримана від одного медіапрацівника та одного медіаексперта). Стільки ж респондентів (88,9%) вважають, що неосвіченість є одним з головних факторів появи стереотипів про тероризм у журналістів (таку

думку не поділяють дві особи – студент і медіапрацівник). На питання “Чи вважаєте Ви доцільним, щоб вивчення тероризму як феномену увійшло до університетських навчальних програм для журналістів?” ствердну відповідь дали 15 опитаних (83,3%), а негативну – один студент та два представники вищого керівництва закладів вищої освіти, де готують журналістів.

Цікаво, що вище керівництво у повному складі (як одна суб'єктна сторона інтерв'ювання) визнає наявність стереотипів про тероризм у журналістів та неосвіченість як детермінанту цієї проблеми, однак своєю експертною більшістю (двоє проти одного) сумніваються у доцільності вивчення проблематики всіма студентами. Один з респондентів переконував, що журналістів потрібно навчати інструментарію та підходам, ніж розглядати окремі проблематики: “Варто вивчати технології роботи з джерелами, тоді тематична спеціалізація, в тому числі й тероризму, не складе проблеми, і, насамперед, зникне проблема стереотипів і фейків. Журналіста треба вчити моніторити стереотипи і міфологічні складники власного світобачення загалом, а не в конкретній темі, наприклад, тероризму чи екології”.

Інший респондент цієї групи швидше виступає проти вивчення проблематики тероризму як обов'язкового курсу: “Подібна дисципліна може бути включена до блоку вибіркової дисциплін. Це покаже зацікавлення здобувачів у вивченні запропонованої проблематики”. Також опитаний зазначив, що для запуску нового курсу в наступному навчальному році, він має бути оформлений і поданий не пізніше листопада, тобто планування має відбутися заздалегідь. Останній респондент бачить інтеграцію проблематики тероризму в журналістську освіту також у вигляді вибіркової дисципліни для журналістів усіх спеціалізацій, крім міжнародної (на його думку, міжнародні журналісти обов'язково мають вивчати тероризм, який нині став геополітичним інструментом та впливає на міжнародні відносини). Щодо того, хто має викладати проблематику тероризму для студентів-журналістів, то респонденти зійшлися на думці, що це можуть бути співробітники інституту, факультету чи кафедри журналістики, які б залучали до навчального процесу фахівців з терорології та медіаекспертів.

Не такими однозначними щодо останнього питання були інтерв'юовані викладачі журналістикознавства. На їхню думку, таку дисципліну мають викладати дослідники тероризму, соціальні психологи, конфліктологи чи політологи. Проте, як зауважив один з респондентів, “профільні фахівці є бажаними, але реалії такі, що курс можуть вести неспеціалізовані викладачі з журналістики, однак які розуміються на процесові”. Викладачі загалом підтримали інтеграцію проблематики тероризму до журналістської освіти, переважно бачать її як вибіркову дисципліну чи спеціальний курс, хоча один з інтерв'юованих зокрема вважає, що предмет повинен бути обов'язковим для журналістів політичної спеціалізації.

Експертний пул полісуб'єктного інтерв'ювання складався з двох груп – медіаекспертів і терорологів. Цих респондентів ми зокрема попросили оцінити професійність українських журналістів у висвітленні

тероризму від 1 (геть не професійно) до 5 (взірцево професійно). Медіаексперти дали середню оцінку 3,3 (відповіді – 3, 3, 4), а фахівці з терорології – 2,3 (відповіді – 2, 3, 2), що свідчить про наявні претензії з боку експертів до медійного висвітлення тематики тероризму. Відповідно терорологи у своїх відповідях наголошували на важливості обов'язкового вивчення феномену майбутніми журналістами. Вони наполягають, що вивчення проблематики не повинно обмежуватися лише медійним дискурсом, а варто розглядати “теорію, історію і соціальні вигоди” тероризму, а також “пояснювати політичну суть явища та зацікавленість різних політичних сторін”. На думку одного з респондентів, це “має бути обширний курс, побудований не лише на практичному аспекті висвітлення тероризму, а на теорії, що розповідає про природу тероризму, геополітичне значення, різні угруповання тощо”.

А от бачення медіаекспертів щодо вивчення проблематики тероризму студентами-журналістами повністю розділилося. Перший респондент вважає, що це може бути окрема дисципліна “з акцентами на західних практиках”, а впровадити її до навчального плану можна шляхом скорочення годин, присвячених вивченню історії журналістики. Інший медіаексперт виступив проти окремого курсу для проблематики тероризму та запропонував “викладати її як частину курсу з безпеки журналістської діяльності або ж у вигляді майстер-класів чи тренінгів від спеціалістів з цих питань”. Повністю протилежної думки дотримується третій медіаексперт, який наполягає на вивченні проблематики тероризму в межах окремої обов'язкової дисципліни для журналістів усіх спеціальностей, оскільки, на його думку, нині тероризм – “це явище глобального порядку і від нефахових дій журналістів можуть постраждати невинуваті люди”.

Одну зі сторін полісуб'єктного інтерв'ювання представили медіапрацівники, які однаково відповіли на три поставлені альтернативні питання: жодний з них не вивчав тероризм як феномен під час навчання в університеті; кожний стикався з тематикою тероризму в своїй медійній діяльності; усі вважають свої знання достатніми для висвітлення тероризму. Відповідь на останнє питання щодо компетенції заслуговує особливої уваги з огляду на те, що весь експертний пул досить низько оцінив професійність журналістів у висвітленні тероризму. Відтак, можемо висунути гіпотезу, що оцінювання власної компетенції журналістом щодо проблематики тероризму та й загалом може бути необ'єктивним. Проте, зважаючи на низьку кількісну репрезентативність нашого методу, про підтвердження чи спростування даної гіпотези нині не йдеться, а її вивчення може стати предметом подальших досліджень.

На питання про інтеграцію проблематики тероризму до журналістської освіти два медіапрацівники відповіли, що бачать цей курс в межах спеціалізації “міжнародна журналістика”, а один – “як вибіркового предмету або як кількагодинну тему в одному із курсів медійної грамотності”. Один з інтерв'юваних зауважив, що курс має розроблятися на медійній основі з багатьма реальними антиприкладомі зі ЗМІ, а не ґрунтуватися переважно на теорії з терорології. Один

працівник медіа також запропонував ввести курс у навчальну програму за рахунок зменшення кількості годин на теорію й історію журналістики.

Думка студентства в інтерв'юванні була одноставною – майбутнім журналістам потрібно вивчати проблематику тероризму. Двоє респондентів бачать це як окремий обов'язковий курс для усіх спеціалізацій, а третій відповів, що “за напрямом тероризму потрібно готувати окремих кореспондентів, які могли би працювати в режимі военкорів”, тобто пропонує зробити проблематику тероризму окремою спеціалізацією. Один зі студентів свою думку аргументував тим, що тероризм – “занадто чутлива тема для суспільства, і журналісти мають випереджати упереджену реакцію соціуму”, а тому вони мають знати “базові терміни, вислови, які не спричинять різкої реакції у різних соціальних колах”. На питання, чи розглядали студенти тероризм як феномен протягом свого навчання на бакалавраті, лише один інтерв'юований відповів, що побіжно знайомився з діяльністю певних терористичних угруповань в межах курсів спеціалізації “міжнародна журналістика”.

Доповнити погляд студентів на проблематику тероризму можуть наші попередні дослідження: результати проведеного соціологічного опитування студентів-другокурсників бакалаврату спеціальності “журналістика” засвідчили, що 94% опитаних вважають тематику тероризму важливою для висвітлення у засобах масової інформації, а 89% респондентів зацікавлені у її вивченні [3].

Аналізуючи та співставляючи дані полісуб'єктного інтерв'ювання, ми можемо зробити наступні висновки:

1. Інтеграція проблематики тероризму до журналістської освіти повинна відбуватися;
2. Вивчення проблематики (як кількісне – кредити ECTS, так і якісне – наповнення програми) повинно корелюватися з інтересами та спеціалізаціями студентів (обов'язкова дисципліна чи курс на вибір);
3. Викладачами можуть бути журналістикознавці, чий науковий інтерес пов'язаний з тероризмом (окремо наголошується на необхідності залучення експертів-терорологів до навчального процесу);
4. Основою курсу має стати медійний дискурс тероризму та практикум із професійного висвітлення феномену.

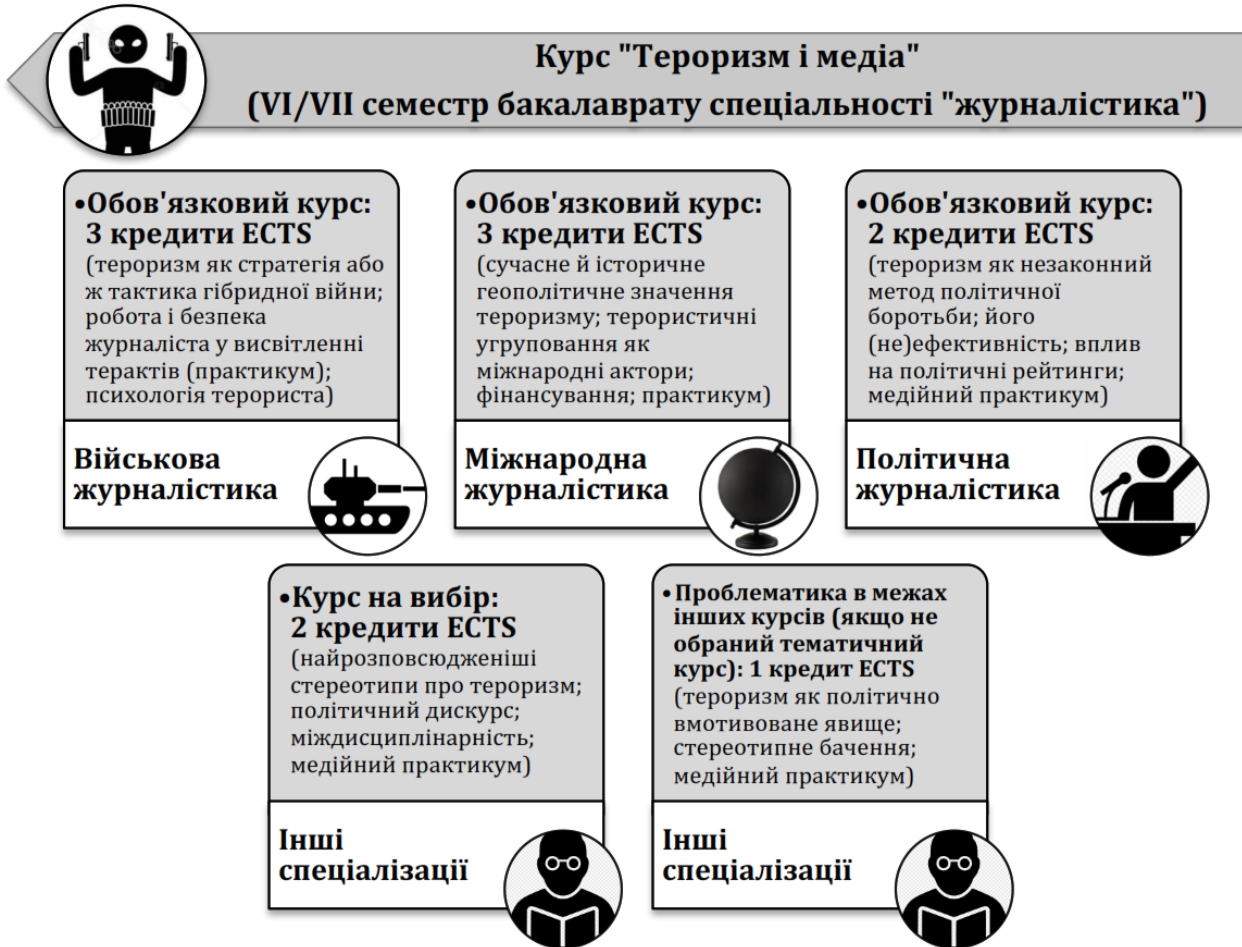
Мета пропонованої дисципліни – сформувати критичне уявлення про феномен тероризму та компетентність у його медійному висвітленні. Назва курсу може варіюватися: рекомендуємо “Тероризм і медіа”, оскільки це цілісно охоплює сутнісну площину обох понять, а не обмежує їх, як-от назви дисциплін “Інформаційний тероризм” чи “Медіатероризм”. Викладання пропонуємо під час третього або четвертого навчального року бакалаврату (наприклад, VI або VII семестр), оскільки в студентів вже має бути сформоване уявлення про роботу медіа, види впливів (особливо маніпулювання та пропаганду), комунікаційні технології, медіаправо тощо, а також набуті навички у створенні медіапродуктів. Це забезпечить більшу ефективність практикуму, що передбачений в межах пропонованого курсу.

До журналістської освіти має увійти обов'язкове

вивчення проблематики тероризму, однак його кількісні та якісні показники можуть змінюватися відповідно до спеціалізацій (див. рис. 1). Міжнародні та військові журналісти, на наш погляд, мають вивчати феномен тероризму детальніше (3 кредити ECTS), проте з різними акцентами відповідно до своїх спеціалізацій: наприклад, "міжнародники" глибше вивчають тероризм як геополітичне явище та його висвітлення з огляду на сучасну систему міжнародних відносин, а "військові" – як гібридний тактичний метод у веденні війни, підходи терористів у своїй діяльності та широ-

кий практикум із висвітлення терористичних актів. Тероризм як незаконний метод політичної боротьби та його наслідки для політичних систем в окремих епізодах світової історії може стати основою курсу для спеціалізації "політична журналістика" (2 кредити ECTS). Такий же курс пропонуємо зарахувати до дисциплін на вибір усім іншим спеціалізаціям. Якщо ж студент іншої спеціалізації не обирає цей курс, то вивчення проблематики тероризму в меншому обсязі має відбуватися в межах інших навчальних дисциплін.

Рис. 1. Рекомендований план впровадження проблематики тероризму до журналістської освіти відповідно до студентських спеціалізацій

Висновки. Сучасна українська журналістська освіта не передбачає належного вивчення проблематики тероризму попри те, що вона стало входить до медійного порядку денного, в журналістському середовищі побутують стереотипи про тероризм, а непрофесійне висвітлення тематики може деструктивно вплинути на все суспільство. Самі медіапрацівники наголошують, що неосвіченість є однією з головних причин викривленого сприйняття феномену тероризму. Проте інтеграція проблематики тероризму, як і будь-якої іншої, до журналістської освіти повинна виходити не лише з теоретичних засад, а й з огляду на можливості

її практичної реалізації. Результати полісуб'єктного інтерв'ювання, під час якого були опитані експерти, керівництво ЗВО, викладачі, студенти та медіапрацівники, підтвердили медіаринковий попит на вивчення проблематики тероризму, а також допомогли оформити варіант впровадження цієї проблематики в журналістську освіту. Пропонований курс має відрізнятися за своїми кількісними (кредити ECTS) та якісними (контент і структура навчальної програми) показниками відповідно до журналістських спеціалізацій та із врахуванням інтересів самих студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мисловський І. В. Міжкультурна комунікація у висвітленні тероризму: стереотипне бачення феномену українськими журналістами // Соціальні комунікації: фундаментальні парадигми розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (4-5 жовтня 2019 р., м. Київ). – К.: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2019. – С. 83-87.
2. Мисловський І. В. Ризики та наслідки непрофесійної

- діяльності журналістів у висвітленні теми тероризму. Страхогенерувальний потенціал теленовин // Медіаконтент: види, форми подачі та особливості сприйняття: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (Київ, 4 квітня 2017 р.). – К.: Інститут журналістики, 2017. – С. 243-247.
3. Мисловський, І. В. Бачення теми тероризму студентами-журналістами: сприйняття, розуміння та причини феномену // Сучасні перспективи розвитку науки: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (10-11 вересня 2019., м. Київ). – К.: МЦНД, 2019. – С. 48-50.
 4. Meacham J. Effective Teaching to Counter Misinformation and Negative Stereotypes: The Example of Islam // Peer Review: Practice, 2009. Vol. 11, No. 2. P. 13-16.
 5. Журналістська освіта в Україні: чи працює система? [Електронний ресурс] / ГО "Детектор медіа" // Інтернет-видання "Детектор медіа": Спільнота. – [Режим доступу]: <https://detector.media/community/article/142347/2018-11-06-zhurnalistska-osvita-v-ukraini-chi-pratsyue-sistema> (дата звернення: 24.03.2017). – Назва з екрану.
 6. Seib Ph. Beyond the Front Lines: How the News Media Cover a World Shaped by War. – New York: Palgrave Macmillan, 2004. – 185 p.
 7. Marthoz Je-P. Terrorism and the media: a handbook for journalists. – Paris: UNESCO, 2017. – 110 p.
 8. Мисловський І. В. Детермінанти стереотипізації феномену тероризму в журналістському середовищі // *Evropský politický a právní diskurz*. – 2020. – Svazek 7. – 2. vydání. – S. 280-291.
 9. Мисловський І. В. Полісуб'єктне інтерв'ювання як інтегральний метод дослідження проблем журналістської освіти // Актуальні проблеми медіапростору: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (09 квітня 2020 р., м. Київ). – К.: Інститут журналістики, 2020. – С. 14-20.

REFERENCES

1. Myslovskiy I. V. Intercultural communication in the coverage of terrorism: stereotypical view of the phenomenon by Ukrainian journalists // Social communications: fundamental development paradigms: materials of the International Scientific and Practical Conference (October 4-5, 2019, Kyiv). K.: Vernadskyi Taurian National University, 2019. – P. 83-87.
2. Myslovskiy I. V. Risks and consequences of unprofessional activities of journalists in covering the topic of terrorism. News fear generating potential // Media content: types, forms of submission and perceptual features: materials of the Ukrainian Scientific and Practical Conference (April 4, 2017, Kyiv). K.: Institute of Journalism, 2017. – P. 243-247.
3. Myslovskiy I. V. Vision of the topic of terrorism by journalistic students: perception, understanding and causes of the phenomenon // Contemporary prospects for the development of science: materials of the Third International Scientific and Practical Conference (September 10-11, 2019, Kyiv). K.: MTSND, 2019. – P. 48-50.
4. Meacham J. Effective Teaching to Counter Misinformation and Negative Stereotypes: The Example of Islam // Peer Review: Practice, 2009. Vol. 11, No. 2. P. 13-16.
5. Journalist education in Ukraine: Does the system work? [Electronic resource] / NGO "Media detector" // Online media "Media detector": Community. – [Access]: <https://detector.media/community/article/142347/2018-11-06-zhurnalistska-osvita-v-ukraini-chi-pratsyue-sistema> (Retrieved March 19, 2020). – The title from the screen.
6. Seib Ph. Beyond the Front Lines: How the News Media Cover a World Shaped by War. – New York: Palgrave Macmillan, 2004. – 185 p.
7. Marthoz Je-P. Terrorism and the media: a handbook for journalists. – Paris: UNESCO, 2017. – 110 p.
8. Myslovskiy I. V. Determinants of stereotyping of the terrorism phenomenon among journalists // *Evropský politický a právní diskurz*. – 2020. – Vol. 7. – Iss. 2. – P. 280-291.
9. Myslovskiy I. V. Polysubjective interviewing as an integral method for investigating problems of journalist education // Current issues of media space: materials of the II Ukrainian Scientific and Practical Conference (April 9, 2020, Kyiv). K.: Institute of Journalism, 2020. – P. 14-20.

Addressing terrorism perspectives in journalist education. From acknowledging the gaps in education to successfully plugging them

I. V. Myslovskiy

Abstract. The article stresses on the necessity of integrating terrorism subject into journalist education in Ukraine. Having been a part of media agenda setting for years, terrorism is still often covered unprofessionally by journalists whose understanding and perception of the phenomenon are full of stereotypes and media frames. Journalists call education the main determinant of their distorted vision of terrorism, but there is still no relevant courses at Ukrainian universities to improve the situation. Applying the method of polysubjective interview, the author outlines the principles of media discipline about terrorism and gives recommendations to how implement the course according to student specialisations and interests.

Keywords: media, terrorism, education, journalist, media literacy, media studies.